

Zakres kontroli prowadzonej przez Inspekcję Handlową i Państwową Inspekcję Sanitarną

– prawa i obowiązki organów oraz przedsiębiorców

Przedsiębiorcy posiadający w swojej ofercie produkty kosmetyczne lub detergentowe mogą spodziewać się kontroli przeprowadzanej przez Inspekcję Handlową (IH) lub Państwową Inspekcję Sanitarną (PIS). Pisaliśmy na ten temat szerzej w artykule „Jakich kontroli mogą się obawiać firmy kosmetyczne i detergentowe?” (nr 1/2016). Dopuszczalny zakres poszczególnych kontroli, kompetencje inspektorów, a w końcu prawa i obowiązki kontrolowanego przedsiębiorcy są określone we właściwych przepisach, a ich znajomość może zaoszczędzić każdemu przedsiębiorcy wielu zmartwień. Pomimo że kosmetyki i detergenty mogą podlegać reżimowi dwóch inspekcji, to procedury dotyczące kontroli kształtują się w obydwu przypadkach bardzo podobnie, a różnice występujące pomiędzy nimi są co do zasady dość niewielkie.

Trudne początki kontroli? Niekonieczne

Zgodnie z ustawą o swobodzie działalności gospodarczej, kontrolę zaczyna się nie wcześniej niż po upływie 7 dni i nie później niż przed upływem 30 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli. Jeżeli kontrola nie zostanie rozpoczęta w terminie 30 dni od dnia doręczenia zawiadomienia, konieczne jest dostarczenie ponownego zawiadomienia. Jednak na wniosek przedsiębiorcy kontro-

la może być wszczęta przed upływem 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia. Zawiadomienia o zamiarze przeprowadzenia kontroli nie dokonuje się w przypadku, gdy wszczęcie kontroli jest niezbędne dla przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia, przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, lub zabezpieczenia dowodów jego popełnienia. Zawiadomienia nie dokonuje się również w sytuacji, w której przeprowadzenie kontroli jest uzasadnione bezpośrednim zagrożeniem życia, zdrowia lub środowiska naturalnego. Kontrolę Inspekcji Handlowej wszczyna i prowadzi inspektor po okazaniu legitymacji służbowej oraz doręczeniu upoważnienia do przeprowadzenia kontroli, wydane go przez wojewódzkiego inspektora. Należy zwrócić uwagę na prawidłowość oznaczenia organu upoważniającego do przeprowadzenia kontroli oraz upoważnienia inspektora przystępującego do czynności. Upoważnienie imienne powinno zawierać datę rozpoczęcia kontroli oraz przewidywaną datę jej zakończenia. Kontrola powinna być prowadzona w obecności przedsiębiorcy lub osoby przez niego upoważnionej, w siedzibie kontrolowanego lub w miejscu wykonywania działalności oraz w godzinach pracy lub w czasie faktycznego wykonywania działalności przez kontrolowanego. Należy pamiętać, że kontrolerzy mają prawny obowiązek przepro-

wadzenia kontroli w sposób sprawny i możliwie niezakłócający funkcjonowania kontrolowanego. Wymóg ten, jak i procedura rozpoczęcia kontroli, dotyczy również działań przeprowadzanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną.

Uprawnienia inspektora

Zakres uprawnień inspektora IH nie został niestety ujęty w ustawie w formie zamkniętego katalogu. Wymienione w niej zostały jedynie przykładowe czynności możliwe do dokonania przez inspektora w toku kontroli. Zgodnie z prawem inspektor ma prawo między innymi:

- badać akta, dokumenty,
- dokonywać oględzin terenów, obiektów, pomieszczeń,
- badać przebieg określonych czynności,
- żądać od kontrolowanego lub jego przedstawiciela niezwłocznego usunięcia uchybień porządkowych i organizacyjnych,
- żądać od kontrolowanego oraz jego przedstawiciela udzielenia w wyznaczonym terminie pisemnych i ustnych wyjaśnień w sprawach objętych zakresem kontroli,
- pobierać nieodpłatnie próbki produktów do badań,
- sprawdzić rzetelność obsługi poprzez dokonanie zakupu produktu lub usługi (warto w tym miejscu zauważyć, iż produkt tak nabyty podlega zwrotowi w toku kontroli, jeżeli jest w stanie nienaruszonym).

Oprócz wymienionych działań, inspektor może również podejmować inne, nieopisane w ustawie, jeżeli będzie to podyktowane racjonalnymi potrzebami kontroli.

Należy mieć na uwadze, że inspektor jest upoważniony do wstępu oraz poruszania się w obiektach, pomieszczeniach i na terenie jednostki kontrolowanej, za okazaniem legitymacji służbowej, bez obowiązku uzyskiwania przepustki przewidzianej w regulaminie wewnętrznym oraz nie podlega rewizji osobistej. Jednocześnie przedsiębiorca musi pamiętać, że inspektor podlega przepisom bezpieczeństwa i higieny pracy, obowiązującym w jednostce kontrolowanej, należy więc zapewnić mu wszelkie środki ochrony osobistej konieczne podczas przeprowadzania inspekcji. Również kompetencje inspektora PIS w związku z wykonywaną kontrolą są szerokie. Inspektor ma prawo wstępu do zakładów pracy oraz wszystkich pomieszczeń i urządzeń wchodzących w ich skład oraz innych obiektów podlegających kontroli. Może także żądać pisemnych lub ustnych informacji oraz wezwania i przesłuchania osób, a także okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych oraz pobrania próbek do badań laboratoryjnych.

Co z tajemnicami handlowymi?

Uzyskane przez inspektorów w trakcie kontroli informacje dotyczące stosowanej przez kontrolowanego technologii lub stanowiące tajemnicę handlową, są objęte tajemnicą przedsiębiorcy. Jeśli jednak ich ujawnienie jest niezbędne ze względu na konieczność usunięcia zagrożeń związanych z produktem lub usługą, nie można go odmówić kontrolującemu.

Decyzje inspektora

Jeżeli jest to konieczne ze względu na bezpieczeństwo, interes konsumentów albo interes gospodarczy państwa, inspektor IH ma prawo do zarządzenia w toku kontroli ograniczenia wprowadzania produktów do obrotu, wstrzymania wprowadzania do obrotu, wycofania z obrotu produktów lub wstrzymania świadczenia usług, albo też niezwłocznego usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

W przypadku inspekcji przeprowadzanej przez inspektora PIS, wykrycie naruszenia wymagań higienicznych i zdrowotnych spowoduje nakazanie, w drodze decyzji, usunięcia w ustalonym terminie stwierdzonych uchybień. W przypadku naruszeń, które powodowały bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, państwowy inspektor sanitarny nakazuje unieruchomienie

zakładu pracy lub jego części (stanowiska pracy, maszyny lub innego urządzenia), zamknięcie obiektu użyteczności publicznej, wyłączenie z eksploatacji środka transportu, wycofanie z obrotu przedmiotu użytku, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, kosmetyku lub innego wyrobu mogącego mieć wpływ na zdrowie ludzi albo podjęcie lub zaprzestanie innych działań. Decyzje wydane w tych sprawach podlegają natychmiastowemu wykonaniu, co oznacza, że przedsiębiorca musi się do nich dostosować nawet wówczas, jeśli złoży od nich odwołanie.

Protokół kontroli

W trakcie trwania kontroli, wszelkie dokonane ustalenia inspektor musi dokumentować w protokole kontroli. Inspektor jest obowiązany zapoznać przedsiębiorcę z treścią protokołu, a po zakończeniu kontroli jeden egzemplarz protokołu przekazuje się, za pokwitowaniem, przedsiębiorcy a drugi pozostawia się w aktach sprawy. Warto pamiętać, że przedsiębiorca może zgłosić uwagi bezpośrednio do protokołu kontroli lub wnieść je na piśmie w terminie 7 dni od dnia przedstawienia protokołu do podpisu. Wojewódzki inspektor jest obowiązany ustosunkować się do uwag zgłoszonych do protokołu kontroli niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie 14 dni od dnia ich otrzymania.

Możliwe sankcje

Należy mieć na uwadze, że niewykonywanie wydanych przez IH decyzji, albo usuwanie dowodów lub produktów zabezpieczonych w toku kontroli, zagrożone jest karą grzywny. Natomiast uniemożliwianie albo utrudnianie inspektorowi przeprowadzenia czynności kontrolnych, podlega karze aresztu do 30 dni albo grzywny w wysokości do 5 tys. zł. Sankcja w takiej samej wysokości dotknie przedsiębiorcę w sytuacji, w której wbrew żądaniu inspektora, nie usuwa on niezwłocznie uchybień porządkowych lub organizacyjnych stwierdzonych w toku kontroli. Na wachlarz sankcji możliwych do zastosowania przez PIS składa się kara grzywny (w sytuacji działania wbrew decyzji właściwego państwowego inspektora sanitarnego i prowadzenia dalszej produkcji, wprowadzania do obrotu lub nie wycofywania z rynku substancji chemicznej, jej mieszaniny lub wyrobu), kara ograniczenia wolności oraz kara pozbawienia wolności do lat 2. ■

SZYMON ŁAJSZCZAK, Associate
ERYK GOŁĘBIOWSKI
z Praktyki Life Sciences
kancelarii Domański Zakrzewski Palinka